

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

The Comparative Study of Curriculum Administration of the School
Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 3

ศศิธร นาคสิงห์¹ และนิคม นาคอ้าย²
Sasitorn Naksing¹ and Nikom Nakai²
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, Email: sasitorn.na@psru.ac.th¹

Received: 2025-03-09; Revised: 2025-10-30; Accepted: 2025-10-31

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือผู้บริหารและครูฝ่ายวิชาการ รวม 236 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สถิติในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลความแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์เปรียบเทียบภายหลังด้วยการเปรียบเทียบแบบรายคู่ของเซฟเฟ่ ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา, การบริหารสถานศึกษา, การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research paper are 1) to study the management of the curriculum of educational institutions; The research tools were questionnaires about the management of the school curriculum, the statistics in the research were percentages, averages, and standard deviations. One-way variance data analysis and later comparative analysis with Safe's pair comparison. The results of the research showed that: 1) The overall education on the management of educational institutions is at a high level. If you look at it on a case-by-case basis, it is found that it is at a high level. The highest average value is in the planning of the implementation of the school curriculum and the lowest average is in the preparation of the school curriculum. Keywords: Comparative Study of Curriculum Administration, Curriculum Administration, Curriculum Administration

Keywords: Comparative study of school curriculum administration, school administration, school curriculum administration

บทนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีหน้าที่ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีหลักในการปฏิบัติงานของโรงเรียนคือ โรงเรียนต้องมีความเข้าใจเรื่องการบริหารจัดการศึกษา มีการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างเวลาเรียน การจัดทำคำอธิบายรายวิชา และการประเมินผลการเรียนรู้ ผลลัพธ์ของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สามารถวัดได้หลายรูปแบบ จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติ พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ปีการศึกษา 2565 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ค่าเฉลี่ย 4 วิชา ของเขตพื้นที่การศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ คิดเป็นร้อยละ 3.45 เมื่อศึกษาตามรายวิชา พบว่า วิชาที่มีผลต่างกับระดับประเทศ น้อยที่สุด คือ วิชาภาษาไทย (-1.29) และวิชาที่มีผลต่างกับระดับประเทศมากที่สุด คือ วิชาภาษาอังกฤษ (-6.65) และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ปีการศึกษา 2565 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ย 4 วิชา มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ คิดเป็นร้อยละ 2.53 เมื่อศึกษาตามรายวิชา พบว่า วิชาที่มีผลต่างกับระดับประเทศน้อยที่สุด คือ วิชาคณิตศาสตร์ (-2.11) และวิชาที่มีผลต่างกับระดับประเทศมากที่สุดคือ วิชาภาษาอังกฤษ (4.94) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3, 2566, น. 16) แสดงให้เห็นการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ยังไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความเฉพาะของสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันและประสบการณ์ของผู้บริหารต่างกัน เพื่อให้การบริหารงานหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย หลักการของหลักสูตรที่กำหนดไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนในสังคมให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวัง หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษามีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนสถานศึกษามีบทบาทในการจัดทำและดำเนินการตามหลักสูตร เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย การบริหารหลักสูตรเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำต้องมุ่งเน้นคุณภาพการเรียนรู้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ มีประเด็นสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และ 4) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง กระบวนการศึกษาธิการ แต่ผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง

ดังนั้นผู้วิจัยสนใจศึกษาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้บริหารและครู และนำไปใช้ในการวางแผนการบริหารงานวิชาการในเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ประชากร ได้แก่ สถานศึกษา จำนวน 161 แห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3, 2567, น. 4) (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2566)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สถานศึกษา จำนวน 118 แห่ง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986 อ้างอิงในบุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 43) กำหนดผู้ให้ข้อมูลประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 118 คน และครูฝ่ายวิชาการ จำนวน 118 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจงใช้ตัวเลขที่ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 236 คน

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

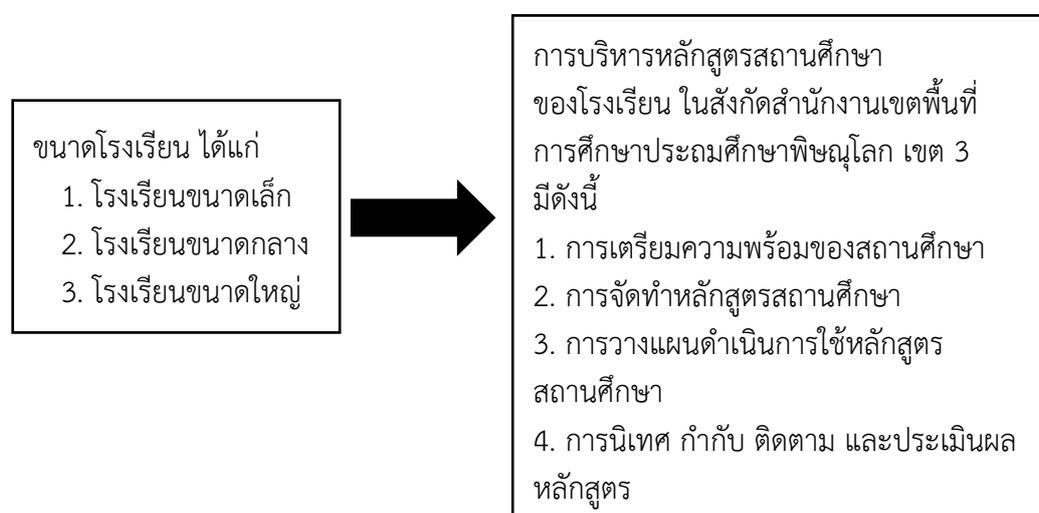
ขนาดโรงเรียน	ประชากร (แห่ง)	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (แห่ง)	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (คน)		
			ผู้บริหาร	ครู	รวม
โรงเรียนขนาดเล็ก	95	70	70	70	140
โรงเรียนขนาดกลาง	60	44	44	44	88
โรงเรียนขนาดใหญ่	6	4	4	4	8
รวม	161	118	118	118	236

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและดำเนินการพัฒนาจากการสังเคราะห์เครื่องมือข้อมูลจากแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ระหว่าง 0.8-1.0

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยใช้รูปแบบออนไลน์ (Google Forms) จำนวน 236 ฉบับ และได้คืนมา 217 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.95

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลความแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์เปรียบเทียบภายหลัง ด้วยการเปรียบเทียบแบบรายคู่ของเซฟเฟ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า การศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดังตาราง 2

การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเตรียมความพร้อมของบุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษาประสานการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสูงสุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร

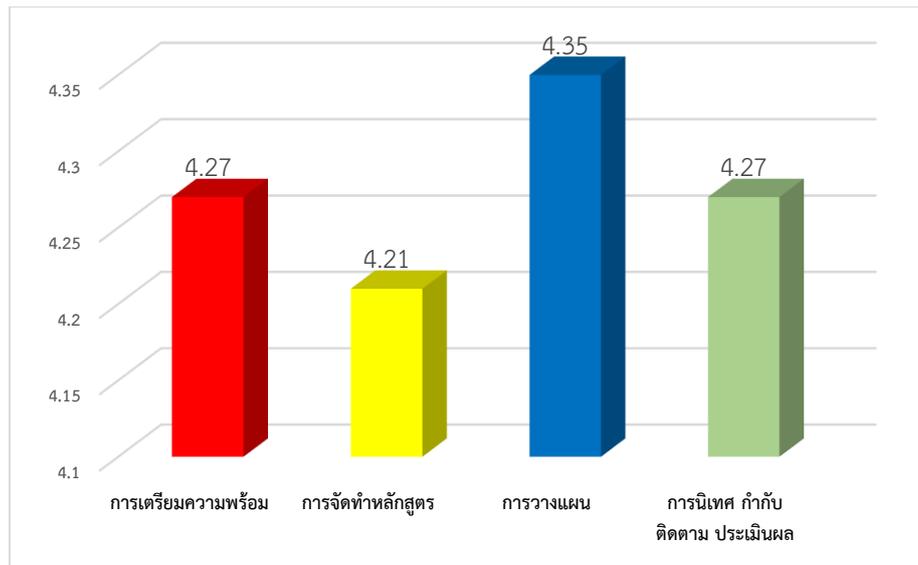
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นก่อนการนำไปใช้จริง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน

การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารหลักสูตรภายในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการใช้หลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา

การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษากำกับการใช้หลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษานำปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสูตรปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นได้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวม

ด้าน	การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	n=217		ระดับ	ลำดับ
		\bar{X}	S.D.		
1	การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	4.27	0.36	มาก	2
2	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.21	0.44	มาก	4
3	การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	4.35	0.34	มาก	1
4	การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	4.27	0.42	มาก	3
รวม		4.28	0.26	มาก	

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงผลการวิเคราะห์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวม

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ดังตาราง 3

ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรที่ครอบคลุมทุกด้าน ข้อที่ 7 ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่ดี จะช่วยให้การศึกษาผ่านหลักสูตรใหม่มีประสิทธิภาพสูงสุด ข้อที่ 8 ผู้บริหารสถานศึกษาเตรียมงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตร ข้อที่ 9 ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนทำโครงการศึกษานำร่องในการใช้หลักสูตร ข้อที่ 10 ผู้บริหารสถานศึกษาตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร และข้อที่ 11 ผู้บริหารสถานศึกษาประชาสัมพันธ์การพัฒนาหลักสูตรให้ทุกฝ่ายทราบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานการจัดเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร ข้อที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบท ข้อที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน ข้อที่ 4 ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักสูตรไปตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องโดยตรง ข้อที่ 5 ผู้บริหารสถานศึกษาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อที่ 6 ผู้บริหารสถานศึกษาติดตามผล การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และข้อที่ 7 ผู้บริหารสถานศึกษาทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษารายข้อ พบว่า การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเมื่อเปรียบเทียบตามขนาดโรงเรียนมีความแตกต่างกันในข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการใช้หลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา ข้อที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารหลักสูตรโดยการจัดครูเข้าสอนให้ตรงตามหลักสูตร ข้อที่ 4 ผู้บริหารสถานศึกษาบริการวัสดุประกอบหลักสูตรแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

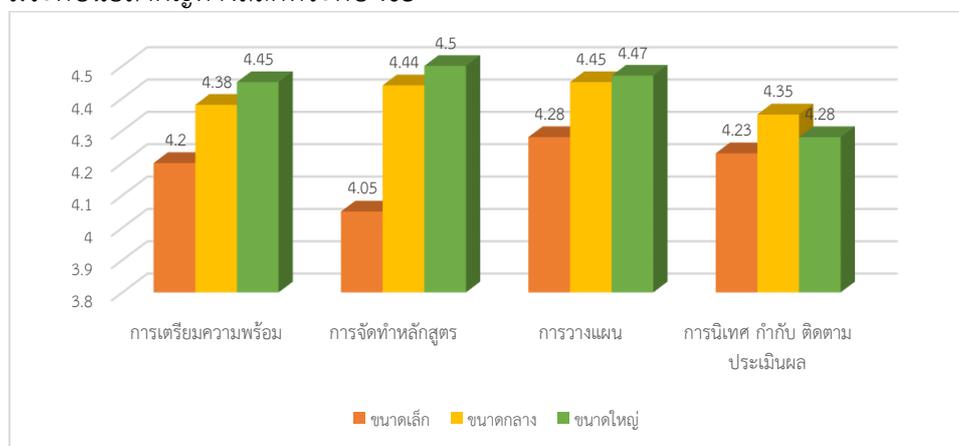
ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษารายข้อ พบว่า ข้อที่ 5 ผู้บริหารสถานศึกษานำปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสูตรปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ตารางที่ 3 การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน

ด้าน	การบริหาร หลักสูตร สถานศึกษา	ขนาดโรงเรียน						F	p
		ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่			
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1	การเตรียม ความพร้อม ของสถานศึกษา	4.20	0.33	4.38	0.38	4.45	0.33	7.762	.001*
2	การจัดทำ หลักสูตร สถานศึกษา	4.05	0.42	4.44	0.36	4.50	0.44	25.556	.000*
3	การวางแผน ดำเนินการ ใช้หลักสูตร สถานศึกษา	4.28	0.35	4.45	0.32	4.47	0.30	6.321	.002*
4	การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	4.23	0.40	4.35	0.44	4.28	0.38	2.153	.119
รวม		4.19	0.21	4.41	0.28	4.42	0.26	21.296	.000*

* $p < .05$ มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการบริหารงานเพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ เวชชะ (2561, น. 399) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเริ่มตั้งแต่การวางแผนการใช้หลักสูตรการนิเทศกำกับติดตาม และการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยใช้ทรัพยากรการบริหารให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สุภาณี ชำนาญศรี และสุวิมล ตั้งประเสริฐ (2564) ได้ศึกษาการศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีการเน้นย้ำให้ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งมีการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เพราะการวางแผนเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อน เพื่อให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ อันที่จะทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นดำเนินไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีการกำหนดกรอบในการจัดทำหลักสูตรอย่างชัดเจนและเป็นระบบ มีการพัฒนาครู โดยการจัดการอบรม ประชุม สัมมนา สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลี้ยง ทุมทอง (2557, น. 263) ได้กล่าวว่า การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ เป็นการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นดำเนินไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นับตั้งแต่การเตรียมบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูไม่ยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ยังคงยึดถือวิธีสอนแบบตัวครูเป็นศูนย์กลางและมีภาระงานมากเกินไป การจัดครูเข้าสอนไม่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนการจัดหาจัดทำวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอกับความต้องการของครู และการจัดครูเข้าสอนไม่เหมาะสมและไม่ได้สนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ซึ่งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้สถานศึกษาดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นได้มีบทบาท และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการวางแผนกำหนดการจัดการดำเนินการ ปฏิบัติงานตามภาระงานของสถานศึกษา โดยผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนการดำเนินงานในการจัดทำ เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำหลักสูตรอย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553ก, น. 36-37) ได้กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการหรือคณะทำงานซึ่งมีขั้นตอนการทำงาน เริ่มจากการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากโครงการนำร่อง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และบริบทโดยรอบของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การตรวจพิจารณาคุณภาพหลักสูตร จากนั้นให้คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณา ให้ความเห็นชอบใช้หลักสูตร ไปจนถึงการวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารที่มีขนาดแตกต่างกันมีบทบาทในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิริยพงศ์ อัมมาพิชชา และธารารัตน์ มาลัยเถาว์ (2566) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรในโครงการห้องเรียนดนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีการบริหารหลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่ดีจะช่วยให้การศึกษาผ่านหลักสูตรใหม่มีประสิทธิภาพสูงสุด การเตรียมงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรการวางแผนทำโครงการศึกษานำร่องในการใช้หลักสูตร การตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร และการประชาสัมพันธ์การพัฒนาหลักสูตรให้ทุกฝ่ายทราบ ที่มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกันยารัตน์ ธารีรักษ์ และธีระวัฒน์ มอนโรสง (2567, น. 138) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่า ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร สถานศึกษาต้องวิเคราะห์ปัญหาศึกษาบริบทของสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนแหล่งเรียนรู้ สำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาแล้วรวบรวมเป็นสารสนเทศโดยจัดทำเป็นทะเบียนแหล่งเรียนรู้ และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ให้ความสำคัญกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะกรรมการจัดเนื้อหาการเรียนรู้อันสอดคล้องกับหลักสูตร การมอบหมายให้กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบท การจัดระบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน การนำหลักสูตรไปตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องโดยตรง การปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ การติดตามผล การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการทดลองใช้หลักสูตร ที่มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนาพร เมฆดี และทัศนะ ศรีปัตตา (2565, น. 169) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและจุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้หลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ให้ความสำคัญกับการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ในการจัดระบบการใช้หลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา การบริหารหลักสูตรโดยการจัดครูเข้าสอนให้ตรงตามหลักสูตร และบริการวัสดุประกอบหลักสูตร ที่มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไกรสร ปทุมโพโรจน์ และธารารัตน์ มาลัยเถาว์. (2566, น. 362-374) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา จัดทำแผนโครงการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการศึกษาองค์ความรู้ จัดกิจกรรมศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาต้นแบบ จัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือร่วมกับชุมชน ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนการบริการแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา สร้างเครือข่ายเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาร่วมกัน

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษามีข้อที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางให้ความสำคัญกับนำปัญหา

และอุปสรรคในการใช้หลักสูตรปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐานพัฒน์ ไกรศร และอดุลย์ วงศ์ศรีคุณ (2565, น. 178-191) ได้ทำการศึกษาร่วมกันเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการกำกับดูแลคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษา อีกทั้งได้สร้างความเข้าใจและทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาร่วมกันจัดทำโครงการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้นำผลการนิเทศหลักสูตรมาปรับปรุง เพื่อพัฒนางานด้านหลักสูตรสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 สามารถแสดงแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในรูปแบบของ “SASR Concept” ดังนี้

ภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

ภาพแสดงรูปแบบแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในรูปแบบของ “SASR Concept” อธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1. **Survey (S)** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาควรตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรสถานศึกษา
2. **Appoint (A)** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานการจัดเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา
3. **Service (S)** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริการวัสดุประกอบหลักสูตรสถานศึกษา

4. Remodel (R) หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสูตรมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัด จึงควรขอสนับสนุนอบรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจน

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่มีแนวโน้มค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านสูงกว่าขนาดกลางและขนาดเล็ก ดังนั้น โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง ควรศึกษาและนำการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนขนาดใหญ่มาปรับใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเชิงลึก เนื่องจากส่วนใหญ่ผลการวิจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ทุกประเด็น

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กันยารัตน์ ธารีรักษ์ และธีระวัฒน์ มอนโรสง. (2566, กุมภาพันธ์). แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(2), 130-145.
- ไกรสร ปทุมไพโรจน์ และธารารัตน์ มาลัยเถาว์. (2566, พฤษภาคม - สิงหาคม). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*, 9(2), 362-374.
- ชนาพร เมฆดี และทัศนะ ศรีปัดดา. (2565, เมษายน). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(4), 160-173.
- ฐานพัฒน์ ไกรสร และอดุลย์ วังศรีคุณ. (2565, ธันวาคม). การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(12), 177-191.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลี้ยง ทูมทอง. (2557). *การพัฒนาหลักสูตร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). แอคทีฟ พรินท์.
- ประเวศ เวชชะ. (2561). *การบริหารหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 4). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พิริยพงศ์ ธีรมานพินชา และธารารัตน์ มาลัยเถาว์. (2566, พฤษภาคม - สิงหาคม). การบริหารหลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*, 9(2), 495-510.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3.*

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. (2567). *แผนการนิเทศการศึกษา ปีงบประมาณ 2567*. กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553ก). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุภาณี ชำนาญศรี และสุวิมล ตั้งประเสริฐ. (2564, พฤษภาคม - สิงหาคม). การศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. *วารสารราชพฤกษ์*, 19(2), 144-150.